

ภูมิปัญญาด้านการสอน

ภูมิปัญญาด้านการสอน จะสัมพันธ์กับกลวิธีสอนและสิ่งที่สอน ภูมิปัญญาด้านการสอนที่ปรากฏในบทเกี่ยวจohonงตะลุงจึงจำแนกได้เป็น 2 ประเด็น คือ กลวิธีสอน และสิ่งที่สอน ทั้ง 2 ประเด็นมีรายละเอียด ดังนี้

1. กลวิธีสอน

กลวิธีสอน คือ แบบการสอน แนวการสอน หรือวิธีการสอนเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ กลวิธีสอนที่ปรากฏในบทเกี่ยวจohonงตะลุง จำแนกได้ดังนี้

1.1 การสอนโดยตรง

การสอนโดยตรง คือ บอกรหรือสอนว่าสิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำตรง ๆ ปรากฏในบทเกี่ยวจohonงหลายบท เช่น

“เป็นคนดีไม่วอดคดียี่สามารด เป็นนักรพรชญ่ไม่คุยโตโวโจงเงง
เป็นนักรเลงเขาไม่หาญพาลนักรเลง เป็นคนเก่งไม่ต้องกส้าไปก่ว่าคน”
(นักร อรมุด)

“อันความคดียี่มีคาก่ว่าความสวย คีอำนาจอวยสุขทุกสมัย
แต่ความสวยเลียมทรามไปตามวัย คีเท่าใดถึงตัวตายคีไม่ตาม”
(นักร อรมุด)

“ขอบุรุษสตรีคีมีเกียรตึ เด็กตัวเอียงเคยผ่านการศึกษา
อย่าพุดพล่อยรือยลึนพจนา เลียรรยามารยาทขาดความคึ”
(เชษฐ ชุมพร)

3998 2
ก 54 ก
ค. 2

“เราเกิดมาเป็นคนบนพิภพ
พร้อมชนกชนนีที่กำเหนิดคน
ถึงท่านแก่ชราอย่าละทิ้ง
สิ่งใดขาดสิ่งใดเหลือควรเจือจุน

ควรเคารพบิดุเรศตามเหตุผล
เกิดเป็นคนต้องเป็นผู้รู้จักคุณ
นี่เป็นสิ่งสูงสุดควรอุดหนุน
ทดแทนคุณบิดุรชนนมาร”
(รุ่งฟ้า แสงทอง)

“ถ้ารักใครในวันหน้าคว่ำให้ติด
เหมือนกีฬาเอเซียนเกมส์ต้องเล่นให้เต็มสติม จะได้อัมรับรองของรางวัล”
(ฉันทน์ อรมุต)

“เป็นมนุษย์สุดประเสริฐเลิศกว่าสัตว์
สร้างความคิดหิमारพาลพาลา
เป็นผู้ใหญ่ต้องฝึกฝักกับธรรมะ
พ่อแม่คือสิ่งสอนลูกให้ถูกทาง
ผู้ใหญ่ดีเป็นศักดิ์ศรีของหมู่บ้าน
เลิกความชั่วทำความดีมีหรือจน
สร้างประวัติดีให้เผ่าพงศ์และวงศ์
ควรเสาะหาหลักธรรมได้นำทาง
สุจิตตะภายิตทำให้จิตสว่าง
เป็นตัวอย่างที่ดีมีมงคล
คนกล่าวขานความดีมีเหตุผล
จะหลุดพ้นจากกิเลสเพศมายา”
(กัณ ทงหล่อ)

1.2 การสอนโดยอ้างของเก่า

การสอนโดยอ้างของเก่า คือ นำคำกล่าว สำนวน คำพังเพย สุภาษิต มาอ้างเพื่อสอนปรากฏในบทเกี่ยวจ้อหลายบท เช่น

“โบราณว่ารักดีงาม ให้ห้ามจั่ว
ถ้ารักชั่วเลวทรามให้ห้ามเสา”
(ฉันทน์ อรมุต)

“เป็นหิ้งห้อยหรือจะแข่งกับแสงจันทร์
เอาเปิดขันต่างไก่อใครว่าดี”
(ฉันทน์ อรมุต)

“อันอ้อยตาลหวานลิ้นแล้วกินหมด
ไม่ปรากฏหวานล้ำเหมือนคำหวาน”
(ฉันทน์ อรมุต)

- “โบราณว่าแพ้เป็นพระชนะเป็นมาร
กำลังน้อยทำเป็นฝอยเข้าสุมไฟ
พาลต่อพาลหากันต้องบรรลัย
เหมือนไม้ใหญ่กีดขวางทางลมบน”
(ฉันทน์ อรมุต)
- “อันแข่งเรือแข่งพายนั้นแข่งได้
อย่ามุ่งหมายแข่งอำนาจวาสนา”
(ฉันทน์ อรมุต)
- “ควรจดจำตามคำคนโบราณ
คบบัณฑิตคิดคบพบหลากหลาย
คบคนพาลพาลจะพาไปหาแล้ว
ไม่น่าตนตกตมลงหลุมเหว”
(กั้น ทองหล่อ)
- “ความลำบากยากเย็นเป็นเหมือนทั้ง
อุตสาห์ฝนทุกเช้าเฝ้าพากเพียร
เอากำลังใจมั่นไม่หันเหียน
จนทั้งเปลี่ยนเป็นเข็มเล่มงามงาม”
(ฉันทน์ อรมุต)

1.3 การสอนโดยนำเอาวิสัยหรือธรรมคาโลกมาอ้าง

การสอนโดยนำเอาวิสัยหรือธรรมคาโลกมาอ้าง คือ นำเอาวิสัยหรือธรรมคา หรือ ความจริงของชีวิตมาอ้าง ปรากฏในบทเกี่ยวจอหลายบท เช่น

- “เป็นความจริงหญิงผู้ชายหน่ายคู่รัก
พระอาทิตย์จันทรวันคู่คืน
จำแนกจักขาดคู่ที่อยู่คืน
สิ่งอื่นอื่นก็มีคู่ตลอดกาล”
(ฉันทน์ อรมุต)
- “เพราะสังขารการเกิดแก่นั่นอนนิก
เกิดไม่ได้เอาอะไรมาเวลาตายนั้น
วิญญจักรความจริงทุกสิ่งสรรพ
ของสำคัญท่านไม่ได้พาอะไรไป”
(แปลก มนตรี)
- “สิ้นเวรวันสัญญาแห่งอาทิตย์
ธรรมชาติหมุนไวใจหมุนวน
แบ่งชีวิตของสัตว์ที่มาปฏิสนธิ
เราทุกคนต้องแก่กันตามคืนวันหมุนเวียน”
(ฉันทน์ อรมุต)
- “การดิ้นนินทาสารพัน
เช่นพระสัพพัญญูผู้รู้ชัด
ที่ซังกันก็มักกวนแต่สวนลาม
เทวทัตยังเขียนเป็นเขียนหนาม

เพียงหนึ่งคืนหรือจะสิ้นคำประณาม
จะสิ้นความดีชั่วต่อหัวตาย”
(ฉันทน์ อรรถ)

“ชั่วหรือดีอยู่กับมีภูมิปัญญา
กระแสนินธุ์ต้องไม่วายกระแสคลื่น
คล้ายวาจาเปิดประตูให้รู้ใจ
ก่อไฟฝันต้องเห็นควันกันไม่ไหว”
(ฉันทน์ อรรถ)

1.4 การสอนโดยอสังขธรรม

การสอนโดยอสังขธรรม คือ นำสังขธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนามาอ้าง ปรากฏ
ในบทเกี่ยวข้องหลายบท เช่น

“กตัญญูรู้คุณเลิศประเสริฐแสน
กรรมดียอมส่งผลดลบันดาล
การตอบแทนมีคุณล้ำมหาศาล
ให้สำราญสุขสันต์นี้รันดร”
(พวง บุขรรัตน์)

“สิ่งจะมีเศษอันสามารถ
รู้ค่าดินดินได้สมุทรไท
ยกปราสาทเขษยันต์ให้วันไหว
เพลิงประลัยมาทำลายก็วายปราณ”
(ฉันทน์ อรรถ)

“เกิดเป็นคนทุกคนก็ต้องมีวัย
จงมานะแข็งข้อสร้างความคิด
ถึงร่ำรวยก็ไม่วายคายเป็นผี
กลายเป็นผีแล้วความคิดไม่หนีเลย”
(ฉันทน์ อรรถ)

“อันบุญญาบารมีชื่อไม่ใคร่
ให้บุญพาสาวสนาค้ำจุนตน
ต้องชวนชายสมสร้างทางกุศล
บรรลุลผลล่วงลับเข้านิพพาน”
(กัณฑ์ ทองหล่อ)

“ชาติบัณฑิตคิดดีจะมีจน
เพราะสังขารการเกิดแก่แน่นอนนัก
ค่าของคนรักษาคำเป็นสำคัญ
วิญญูจักรความจริงทุกสิ่งสรรพ
ทุกคนนั้นไม่พ้นเพลิงเชิงตะกอน”
(แปลก มนตรี)

“ชีวิตนี้สั้นน้อยกว่าซักซี้
 สละบาปบาปเพ็ญบุญหนุนนำคน

เร่งรีบหาหนทางสร้างกุศล
 อย่าเป็นคนใจบาปหยาบไม่ดี”
 (ถีน อรมุต)

2. สิ่งที่สอน

สิ่งที่สอน คือ เรื่องที่สอน เนื้อหาสาระที่สอน หรือนำมาสอน สิ่งที่สอนที่ปรากฏใน บทเกี่ยวจอนั่งตะลุง ได้แก่

2.1 ปรัชญาชีวิต

ปรัชญาชีวิต คือ ความคิด ข้อคิด ทศนะ หรือความคิดเห็นต่อชีวิต ปรัชญาชีวิตเกิดจากการสังเกต รับรู้ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ แล้วนำมาถกถั่นกรองปรับใช้กับชีวิต ปรัชญาชีวิตที่ปรากฏในบทเกี่ยวจอน เป็นปรัชญาพื้น ๆ ที่ทุกคนสามารถเข้าใจได้ ได้แก่

2.1.1 โลกคือโรงละคร เช่น

“โลกมนุษย์เปรียบประดุจโรงละคร มีทุกตอนแต่ละคนบนเวที”
 (ถีน ทองหล่อ)

2.1.2 ไม่ควรจะแข็งเหมือนไม้ใหญ่ แต่ควรรู้จักอ่อนผ่อนตามเหมือนต้นอ้อ เช่น

“มะฆางไทรใบร่วงลงดินคอน รากกระฉอนหักพับลงทับถม
 เพราะกิ่งใหญ่ใบขวางหนทางลม จึงราบล้มลงพินาศไม่อาจทน
 พงไม้้อเอนรู้รู้หลีกหลบ พอลมสงบขึ้นจุ่มรับน้ำฝน
 ถึงลมจัดพัดนานก็ทานทน เหตุเพราะต้นอ้ออ่อนรู้ผ่อนตาม
 ทำเยอหยิ่งกิ่งกางเหมือนอย่างไทร ค้อลมใหญ่ไม่หักอย่าพักตาม
 ต้องอ่อนเอนเช่นอ้อให้พองาม คอยค้อยตามท่วงทีภริยา”
 (ถีน อรมุต)

2.1.3 คนที่มีคุณธรรม แม้รูปจะอัปลักษณ์ แต่มีคุณค่า เช่น

“แม้ขนค้ำขรรคมตาผูกกาเหว่า	สำเนียงเจ้าหวานหูเฝ้าชูโคม
ดังคนตรีพิทยลิลลัษจับประโคม	กล่อมประโคมโลกห่อในราตรี
เห็นตัวดำชั่วช้าไม่น่าจูบ	ชีวีรูปอัปลักษณ์ยศศักดิ์ศรี
คนส่วนมากอยากเลี้ยงเพราะเสียงดี	ดังสตรีสวยงามในน้ำใจ
ถึงรูปชั่วตัวดำน้ำคำหวาน	นำสมานอยู่เสมอทุกสมัย
เหมือนทุเรียนลิ้นคีมีเนื้อใน	ไม่มีใครเกลียดชังหวังนิยม
อันมะเดื่อเมื่อสุกแดงแมลงหวี่	บังเกิดมีขึ้นทำลายจนไส้หมด
ก็ร่วงวายไร้ค่าไม่น่าชม	ต้องทิ้งถมได้ต้นเพราะมลทิน”

(ฉันทน์ อรมุด)

2.1.4 ชีวิตมนุษย์เปลี่ยนแปลงขึ้นลงได้ เช่น

“โลกสร้างคนวณเวียนเปลี่ยนประหลาด	ให้อ่านางน้ำวโน้มฉาบโฉมหน้า
เจริญรุดลัมร้างต่างเวลา	เหมือนเกิดมาเพียงเพื่อเป็นเหยื่อกล
สิทธิเสรีมีทุกคนบนแหล่งโลก	แต่ว่าโชคเปลี่ยนปรับให้สับสน
ไปตามเกณฑ์เอนเอียงไม่เที่ยงทน	ตราบที่คนมีกิเลสเป็นเศษเกิน”

(ฉันทน์ อรมุด)

2.1.5 เกียรติและศักดิ์ศรีของมนุษย์ ก็คือ การปฏิบัติหน้าที่ เช่น

“ทหารรบคูคีมีสง่า	เลิศล้ำค่าสูงส่งเมื่อลงสนาม
ทหารรบในร้านเห็ดท่าแต่ทราม	ไม่สมนามทหารชาติชาติราคา
พระบวงค์ทรงพรตมีกลดกัน	เพราะท่านมันอยู่ในไตรสิกขา
สละสลัดคัคกิเลสไม่เจตนา	อยู่ป่าช้าบริกกรรมก็สำคัญ
ที่กลดกางข้างตักนี้นึกแปลก	ตะบะแตกต้องการอาหารฉัน
บลกไปห้วยช่วยชาวบ้านการพนัน	พระองค์นั้นหาลาภบาปหรือบุญ”

(ฉันทน์ อรมุด)

2.2 วิสัยและธรรมคาโลก

วิสัยและธรรมคาโลก คือ ความจริงของโลก หรือความจริงของชีวิต วิสัยและธรรมคาโลกส่วนหนึ่งอาจได้มาจากหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา แต่เป็นสิ่งที่ธรรมคาสามัญจนผู้ใช้ผู้ฟังถ่มนึก หรืออาจไม่ทราบว่าเป็นหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในบทเกี่ยวข้อ ได้แก่

2.2.1 ทุกสิ่งในโลกย่อมมีคู่ รักหลงคู่ เช่น

“อันน้ำตาลหวานวางไว้ข้างมด	ไหนจะอดใจได้อ่าหมายนึก”
(ฉันทน์ อรมุต)
“วิสัยชายหมายหลงตรงหญิงหนึ่ง	วิสัยฝั่งก็หลงพงบุปผา”
(แม่ปลก มนต์วี)
“แมลงภู่เป็นคู่ของบุปผา
หญิงกับชายเป็นคู่ชูอารมณ์	โบราณว่าเห็นจริงทุกสิ่งสม
โลกนิยมหลงเป็นอยู่เช่นนี้”
(ฉันทน์ อรมุต)
“วิสัยเสื่อรักป่าปลารักน้ำ
หญิงกับวัวเอยาก็ต้องเอย
บ่าวกับสาวเข้าใกล้เขาไม่เชื่อ
เพราะธรรมชาติเสกสรรรักไว้มั่นคง	ราชสีห์รักถ้ำไม่ทำเอย
ตีมหาเซยตีมหาอย่าทง
เหมือนอย่างเนื้อกับพยัคฆ์มีประกศ”
“ไม่สิ้นหลงสิ้นโลกจะโมบเมา”
(ฉันทน์ อรมุต)
“วิสัยโลกรักหลงพะวงอยู่
พระอาทิตย์อุทริรงค์หลงกลางวัน
ราชสีห์หลงถ้ำที่สถิต
คนขรรพ์หลงปรารถนานางกาก็
ผู้ชายหนุ่มก็จุ่มกลัศหลงสีตรี
สมเด็จท้าวเจ็ดควคณิราศร้าง
สตรึงยามสาวพรามสนันท์
แม้หลงรักมักง่ายผู้ชายพา	เป็นคู่คู่เหมือนแกลังแสรังเสกสรรค์
แต่พระจันทร์หลงฟ้าในราตรี
กามนิตเสน่หาวาสัญญี
พระอภัยมณีหลงเพลงตะเวงนาง
มธุรีหลงสายที่ปลายหาง
เพราะหลงนางซิมชันกัลยา
อย่าหลงเล่ห์ลมรักให้หนักหนา
เหมือนสวริกาหลงคอนต้องนอนไพร”
(ฉันทน์ อรมุต)

2.3.2 ความสามัคคี เช่น

“จงรักกันมั่นไว้เถิดไทยเอ๋ย
เหตุเพราะไทยไม่รักสามัคคี

กรุงเก่าเคยเสียสองครั้งยังหมองศรี
สิทธิเสรีของชาติจึงขาดแคลน”
(ฉวี ทิพย์วารี)

“ศาสนาสัมพันธ์กันเกิดท่าน
อยู่ในแผ่นดินไทยไฉ่ร่วมก่อ
พระมหากษัตริย์ชาติศาสนาสถาบัน

เหมือนเกิดมารดาเดียวกัน
แตกติดต่อพงศ์เผ่าเป็นเหล่าหลั่น
ไม่แยกกันมั่นคงจงเจริญ”
(กั้น ทองหล่อ)

“แผ่นดินสยามฝ่ายตรงข้ามมันต้องการ
แตกแยกเสียเอกราชของชาติไป
หนึ่งตารางนิ้วให้ใครไม่ได้แล้ว
เราหวงแหนแดนดินอดีตดั่ง
ยอมสูญเสียเลือดเนื้อพลีเพื่อชาติ
ให้เหมือนแม่น้ำบรรพชนคนไทยเดิม

จะรุกรานรบเรานั้นในวันไหน
จะร้องเพลงชาติไทยให้ใครฟัง
แผ่นดินแก้วแหลมทองอย่าปองหวัง
ชีวิตไทยยังไม่ยอมเพื่อจอมเจม
ต้องฟันฟาดแลกชีวิตจนโลหิตเจม
สิ่งสูงเสริมไม่ให้เหยียบย่ำใครทำลาย”
(แปลก มนตรี)

2.3.3 ความเมตตาปราณี ความเอื้ออาทร เช่น

“ไหว้สาวสาวนั่งป่าหญ้าหน้าโรงหนัง
ผ้าถุงห่มแพงหนักขัดทุกคน
ประการหนึ่งอย่างนั่งที่ช่องขัด
แลหนังงามเขอล่าแลเปล่าเปล่า
ไหว้สักที่ที่ลูกอ่อนลูกนอนตก
เดี๋ยวลูกจะคัดหมุกถูกน้ำค้าง
ไหว้สตรีที่ได้กั้นหมาใหญ่
แลหนังดึกดึกต้องนึกถึงบ้าน

เอาสาคูไม่รองมั่งอย่างนั่งให้เสียผล
จะตกหั่นหลุดหละผ้าเร็วเก่า
ถ้าคนขัดสักทีเดี๋ยวจะมัดสี่เขา
นึกเอาให้หลุดเห็นท่าจะปลอดภัย
เอาผ้าซีกคลุมไว้อย่าให้หมาง
ห้ามกางไว้ด้วยต่อโพรกไม่ป่วยการ
เชือกกลับไปบ้านนั่งอย่าหวังนั่งแลงาน
ของพ่านพ่านโจราจะพาไป”
(ลอย พงษ์ประยูร)

2.3.4 ความไม่ประมาท รีบทำความดี เช่น

“วันหนึ่งหนึ่งฟังทำอะไรบ้าง
 ทั้งคุณงามความดีมีเมตตา
 วันเวลานาทีมิคอยช้า
 ดวงอาทิตย์ลับหลังฟ้าดิน
 เราแก่ไปไม่รู้ตัวอย่ามัวหลง
 เก็บอายุหมู่สัตว์ตามอัตรา
 อนิจจังทั้งหลายของไม่เที่ยง
 ยึดธรรมนำทางอย่างแน่วแน่

ในเรื่องสร้างหลักฐานการศึกษา
 จงเสาะหาสร้างสมนิยมยินดี
 เป็นปัญหาให้เราคิดเป็นนิจสิน
 อายุสั้นไปหนึ่งวันตามสัญญา
 การเวียนวงคืนวันเป็นปัญหา
 ค่าเวลาลงวันนี้มีแต่แก่
 สู้จะเสียดเสียให้ห่างแห
 ผลเพื่อแผ่บรรลู่สู่ประคองชัย”
 (แปลก มนตรี)

2.3.5 ความรู้จักคิดพิจารณา เช่น

“อันยศศรีมีศักดิ์นักศึกษา
 ทางที่ดีชั่วทั่วไปอะไรเป็น

ชั้นปัญญาชนอยู่คงรู้เห็น
 สิ่งที่เด่นหรือที่ลับซ่อนรับรู้”
 (ฉิว ทิพย์วาริ)

“เราเหลนหลานอนุชนจงสนใจ
 อย่าตามเขาเอาอย่างตะวันตก
 ขึ้นตามเขาเราต้องคกปล่องเปลว

อย่าฝักใฝ่ของต่ำทำสิ่งเลว
 ถ้วนสกปรกหยาบคายเหลือหลายเหลว
 เข้าห้องเหวอบายไร้ปัญญา”
 (แปลก มนตรี)

“ประเพณีแพ่ชั้นตะวันตก
 เลือกสิ่งที่ดีงามตามทำเนา

สิ่งสกปรกเลวทรามอย่าตามเขา
 อย่ารับเอาสิ่งต่ำด้อยค้อยปัญญา”
 (แปลก มนตรี)

“บ้ำผู้หญิงกลางหาสาวอย่าเอา
 ถึงรักเราก็ไม่คิดจะบัดสีคน”
 (ลอย พงษ์ประยูร)

2.3.6 ความรู้จักตน เตือนตน พิจารณาตน เช่น

- “เราเกิดมาเป็นคนคนให้ทั่ว
อย่าทำตัวเยี่ยงสัตว์เดรัจฉาน”
(รุ่งฟ้า แสงทอง)
- “อันธรรมชาติคือรู้ดีหน้าทีตน
เกิดเป็นคนควรสรรค์สร้างแต่ทางดี”
(เสริมศิลป์ ศ. กั้น ทองหล่อ)
- “ตัวเป็นหนูหรือจะสู้สิงหราช
สัญชาติกว้างอ้างว่าสู้กับเสือลาย
พวกคนพาลจะรานปราชญ์อย่าคาดหมาย
รู้ว่าควายอย่าอวดแรงไปแข่งคช”
(ฉันทน์ อรมุต)
- “อันสร้างตนเป็นทางที่สร้างชาติ
ตนสามารถชาติก็เด่นขึ้นเป็นผล”
(ฉันทน์ อรมุต)
- “อย่ายินยอมมอมมัวจงกลัวเกรง
เมื่อใจเองไม่สอนใจแล้วใครสอน”
(แปลก นนตรี)
- “อันสตรีที่หลงจำนงหมาย
ถ้าหลงรักมักง่ายถูกชายพา
หลงผู้ชายก็อย่ารักให้หนักหนา
เหมือนสาริกาหลงคอนต้องนอนไพร”
(ฉันทน์ อรมุต)
- “ไม่เสมออย่าทะนงหยิ่งทะยาน
สกุลค่าน้ำใจจะไผ่สูง
ต้องซุบซอมตรอมใจเพราะไกลกัน
เป็นชายจนคนจรเที่ยวร่อนเร่
ถึงขึ้นไปไหนจะรอดตลอดปาง
เกิดเป็นกาอย่าไปหลงว่าหงส์รัก
เหมือนคนต่อเรือเหล็กสักว่าลำธาร
เหมือนนิทานกระต่ายน้อยจะสอยจันทร์
ตั้งนกลู่มุ่งเมฆเมืองสวรรค์
ด้วยหมายมั่นมุ่งมิตรให้ผิดทาง
หมายเสน่หานางกษัตริย์ก็ขัดขวาง
จะตกค้างกลางดินลงสิ้นปราณ
ถึงสมัครก็ไม่เสมออย่าเพื่อสมาน
จะกันดารค้ำน้ำเจ้าตำรา”
(ฉันทน์ อรมุต)
- “อนิจจาโลงพุทโธเหย
อยากจะขันบัวอย่างเขาจึงเสรำใจ
ไม่น่าเลยใจเข้าฟ้าหลงไหล
เคยอาศัยฟางหญ้ากลับละเลย

กินน้ำค้างต่างหน้าสารพัด	เกียรติประวัติลาโปพุทโศเหย
ความหลงผิดจิตลาระอาเอย	จนร่วงหล่นพอมชูปรูปร่างกาย
อยากจะขึ้นเหมือนจิ้งหรีดเสียงกรีดกราด	คนละชาติละชั้นมันไม่ได้
เข้าทนกินน้ำค้างจนวางวาย	ขาดใจตายเพราะหลงผิดชีวิตลา
เป็นคำเขียนข้อหาเนื้อภามิต	เดือนให้คิดถึงชาติวาสนา
อย่าทำกิจผิดทางเหมือนอย่างลา	จะขายหน้าเปล่าเปล่าไม่เข้าการ
เห็นช่างเรือตกเรือเชื่อว่าง่าย	สองตากบ้างเสียไม่ได้ค้ำขวาน
ไม่รู้หรือว่ามีมือเขาชำนาญ	จะคิดอ่านอวดแรงทำแข่งมือ
เรื่องเขาเรียนเราไม่รู้ยกขึ้นเล่า	เอะมะพร้าวขยสวณสมควรหรือ
ตัวดาบอดสยครู่คูลายมือ	จะเอาซัดให้เขาชื่อว่าหมอดู
เห็นหนังถนลื้อโตนตะโกนก้อง	ตัวเองลองเล่นมึงเป็นหนังหมู
กับหนังสือไม่เคยเห็นว่าเป็นครู	ไม่ใช่คู่ของตัวไรหัวคิด
งานของคนทั่วมว่าไม่สมศักดิ์	อย่าสมัครงานใหม่เข้าใจผิด
เมียของเองไม่อยากจะอยู่เป็นคู่คิด	หมายจะซิดซาวิ้งหวังคารา
ราชบัลลังก์เป็นที่นั่งของพระเจ้า	คนอย่างเราอย่าเผลอไปง้อหา
เมียเองทิ้งจะไปชิงเอาดอกฟ้า	ก็เหมือนลาเลิกสิ้นไม่กินฟาง
เพราะหลงผิดจิตมันจะขึ้นขาน	ทิ้งอาหารสารพัดจึงขัดขวาง
เสียชีวิตรายกถึงเพราะเจ้าทิ้งหญ้าฟาง	กินน้ำค้างเพราะหลงผิดชีวิตลา”

(ฉิน อรมุต)

2.3.7 ความมีใจรัก พากเพียรทำ เอาจิตฝึกฝน ใช้ปัญญาสอบสวน (อิทธิบาท 4) เช่น

“ธรรมทั้งสี่ที่ศักดิ์สิทธิ์อิทธิบาท	มีอำนาจดุจดั่งจตุจักรหัน
ถ้าได้ยึดเป็นหลักจักช่วยตน	ให้ผู้นั้นเสร็จสมอารมณ์ปอง
ทำสิ่งใดใจรักสมัครมั่น	ไม่เห็นทวนคิดมีจิตสอง
ใช้ว่างานแล้วรักสมัครลอง	ความรักต้องลึกซึ้งเข้าถึงใจ
เอาความเพียรฟันฝ่าอุปสรรค	ให้แตกหักพินาศอย่าหวาดไหว
ยอมลำบากตรากตรำเพียรทำไป	มีหัวใจทนท่ากระหน่ำลง
จิตฝึกฝนในธุระเสมอนหนัก	เป็นกรุยปักนำร่องป้องกันหลง
ควบคุมใจเอาไว้ให้มั่นคง	มียอมปลงธุระผลงาน

หมั่นตรึกตรองใคร่ครวญส่วนวิบัติ ใช้รหัสปัญญาแก้วักลำหาญ
 อุปสรรคคักทางกีดขวางงาน ใช้ปัญญาถ่องคองรู้ดี
 ใ้ช้อุบายทำลายอุปสรรค ให้แตกหักฉิบหายกระจายหนี
 ร่วมแรงแข็งขันมั่นทวิ จักถึงที่จุดหมายเมื่อปลายมือ”
 (ช่วง อินทสระ)

2.3.8 ความมีสติจะ ความสำรวมวาจา เช่น

“อันคนเราเขานิยมที่ลมปาก จะคอยชักโหยหิวที่ชีวหา
 เจ้าลบคำซ้ำทั้งสิ่งสัจจา ไปข้างหน้าใครจะถือว่าเชื่อตรง”
 (นีน อรมุต)

“อย่าเปลี่ยนแปลงข้อมเขเอาเมวชาย เขาจับได้เสื่อมยสมหมดคักคีศรี”
 (นีน อรมุต)

“ชาติบัณฑิตคิดดีจะมีจน ค่าของคนรักษาคำเป็นสำคัญ”
 (แปลก มนตรี)

“คนพูดมากปากเปราะเหวเราะราย เกิดเมื่อหน้ายชิงชิงกับสังคม”
 (กัน ทองหล่อ)

2.3.9 ความเข้าใจความจริงของสรรพสิ่ง (ความเข้าใจกฎไตรลักษณ์) เช่น

“อันรูปร่างสังขารของไม่เที่ยง จะหลีกเสียดวงฎะสังขาราสุคฝ่าฝัน”
 (กัน ทองหล่อ)

“เกิดแล้วแก่เจ็บตายไม่คงทน รู้สึกคนแล้วกลับตัวอย่ามัวเมา
 เกิดเป็นกายความตายติดตามตัว อย่าเมามัวแต่ประมาทจะพลาดเวลา
 จงรู้จักอนิจจังเสียดั่งยังเยาว์ ว่ามนุษย์เราแน่ชัดเป็นอนัตตา”
 (กัน ทองหล่อ)

2.3.10 ความมีพระรัตนตรัยเป็นสรณะ เช่น

“ว่าพุทธัสสะบูชาเป็นปฐม
ธัมมัสสะสังฆัสสะบูชาหม
(ฉวิ ทิพย์วาริ)

2.3.11 ความมีศีลห้าประการ (ความมีเบญจศีล) เช่น

“ศีลข้อหนึ่งปาณาไม่ฆ่าสัตว์
อทินนาว่าไว้ชดตัดปัญหา
ฉนทรพยัตินของเขาอย่าไปเอา
ข้อที่สามพระสอนว่าละกาเม
ฉนลูกเมียของเขาเราอย่าคิด
อย่าทำจิตคิดแต่ได้จะไขว้เขว
เมียของเขาเอาไม่ได้เราอย่าหมายโยเย
การใช้ส่ห่ผิดข้อมูลสาวาหลอกลวง
ข้อสุราพระท่านห้ามยามินเมา
ชีวิตเราผิดพลาดลงจงรักห้วง”
(กั้น ทองหล่อ)

2.3.12 ความไม่คบพาล คบบัณฑิต เช่น

“ควรจดจำตามคำคนโบราณ
คบคนพาลคงจะพาไปหาแล้ว
กบบัณฑิตคิดคบพบลาภผล
ไม่นำตนตกตมลงหลุมเหว
คบคนพาลพาลจะพาไปหาแล้ว
ไม่พินเปลวเพลิงกล้ำมหากัษ”
(กั้น ทองหล่อ)

2.3.13 ความมีอายุ วรรณะ สุขะ พละ (จตุรพิธพร) เช่น

“ขอให้พระแม่มีพระชนม์ยั่งยืนนาน
ทรงพระเกษมสำราญด้วยพรสี่
อายุวรรณะสุขะพละมี
ให้สุขศรีสิริสวัสดิ์พิพัฒน์พร”
(เสริมศิลป์ ศ. กั้น ทองหล่อ)

“บุญร่วมจิตมิตรร่วมจุดพุทธศาสนา
นบโอวาทคำสอนรับพรสี่
จัดตาโรธัมมาวะทันตี
ให้ท่านมีอายุวรรณะสุขะพะดัง”
(ฉวิ ทิพย์วาริ)

2.3.14 ความละเอียด ความเกรงกลัวบาป (หิริโอตตปัปะ) เช่น

“ขาดเมตตาหิริโอตตปัปะด้วย ละโมบช่วยกาลสิ่งยิ่งใหญ่”
(เสริมศิลป์ ศ. กัน ทองหล่อ)

2.3.15 ความมีศีล สมถิ ปัญญา (การเว้นชั่ว การทำดี การทำจิตใจให้บริสุทธิ์, ไตรสิกขา) เช่น

“สัตว์เกิดในโลกนี้มันว่ามีบุญเลิศ พระวันเกิดบนโลกนี้มีทุกข์
สัพพปาปัสสะอะกะระณัง กุสสสังกัสสุบสัมปทา
สจิตตะปริโยทะสุภามิต เป็นหัวใจของพระศาสนา
เราเลิกทำบาปเสียแล้วบุญจะหนุนมา เป็นมหาลาภเลิศประเสริฐคุณ”
(กัน ทองหล่อ)

2.3.16 ความเคารพในการศึกษา เช่น

“ใครไม่เรียนเพื่อรุดคงปรุงวิชา ถึงมีตาเสียเปล่าไม่มีแวว
บ้านเมืองไต่ต่ำต้อยค้อยศาสตร์ศิลป์ ถูกดูหมิ่นว่าจี้รวีเป็นทิวแถว”
(ฉันทน์ อรมุต)

“บ้านเมืองใดไพศาลการศึกษา ย่อมหรูหราขึ้นมากเป็นรากฐาน
ราษฎร์จรัสรัฐเจริญขึ้นเกินการ ก็บันดาลสุขไสวงศไพบุลย์”
(ฉันทน์ อรมุต)

“คนไม่เรียนคงไม่รู้เหมือนอยู่ถ้ำ ถูกปิดบังมืดมนไม่เห็นไหน”
(ฉันทน์ อรมุต)

“บุคคลใดบากบั่นหมั่นศึกษา วิทยารอคอยไม่ถอยหนี
มีเลือกหน้าว่าบุรุษหรือสตรี ใครเรียนดีรู้เด่นเป็นชื่อดัง”
(ช่วง อินทสระ)

“ใครเล่าเรียนรับรองว่าต้องรู้ ใครหมั่นคุ้รับรองว่าต้องเห็น
ใครหมั่นทำรับรองว่าต้องเป็น จงบำเพ็ญศีลธรรมพระสัมมา”
(ฉันทน์ อรมุต)

“การศึกษาหาสู่ประตุชัย ประเทศไทยได้ทรงอยู่คู่ฟ้าดิน”
(ฉิว ทิพย์วารี)

2.3.17 ความเชื่อในเหตุผลของการกระทำ (ความเชื่อกรรม) เช่น

“จงเชื่อกรรมทำมาแต่อดีต ลิจิตีคติทางชีวิตเป็นปริศนา”
(กัน ทองหล่อ)

“ไม่หลงตนหล่นลงตามด้วยงมฉาย ทำทานวางสร้างบุญไว้ได้กำไร
เมื่อตัวตายบุญตามจบทุกภพภาค ไม่ว่าจากไปอยู่สู่โลกใหม่
โจรขโมยไม่โยกขอบลอบบุญไป ตกที่ใดบุญย่อมมาเพิ่มบารมี”
(ฉิว ทิพย์วารี)

2.3.18 ความเชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ เช่น

“เป็นมนุษย์พบพุทธศาสนา ก็นับว่าชาติเกิดเลิศเหลือหลาย
สี่นิ้วสวดยศด้วยแหวพรายแพรวพราว สวดยังไม่เท่าสี่นิ้วมัจฉ
รสอะไรในโลกนี้ที่ใสสด ไม่เหมือนรสของพระธรรมคำพระสอน
เสียงอื่นใดที่โคงตั้งทั้งคืนตอน ไม่ถาวรเหมือนเสียงธรรมล้ำโลกา
แสงอะไรใสสว่างกลางทิวป ไม่เทียบประทีปปัญญาธรรมล้ำโลกหล้า
เหลือประมาณการประเมินเกินราคา เอนกค่าอนันตคุณบุญบารมี”
(แปลก มนตรี)

2.3.19 ความเชื่อในจุดมุ่งหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา หรือชีวิตมนุษย์ (ความเชื่อ ในนิพพาน) เช่น

“เกิดเป็นคนควรสร้างในทางดี ลูกหลานมีจะโชติช่วงเป็นดวงตรา
อันชั่วคือยอมมิตราประทับ เอาไว้กับเผ่าพงศ์และวงศ์
อย่าให้เสียที่ที่กำหนดได้เกิดมา จงอุทิศสำหรับทำดีถัดไว้ในวีรชน
อันบุญญาบารมีซื้อไม่ได้ ต้องชวนชวยสมสร้างทางกุศล
ให้บุญพาสาวสนำคำจุนตน บรรลุผลล่วงลับเข้านิพพาน”
(กัน ทองหล่อ)

2.3.20 ความรัก ความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของคน เช่น

<p>“จรรยาโลงไว้ฝ่ายจาริตประเพณี
ประจำไทยประจำใจของศิลปิน</p>	<p>ทั้งของดีวัฒนธรรมประจำถิ่น
ไม่เสื่อมสิ้นรักษาไว้ไม่เว้นวาง”
(แปลก มนตรี)</p>
<p>“วัฒนธรรมนำทางสร้างศรัทธา
ประเพณีดีงามความประณีต
ขอจารึกผืนึกแน่นเป็นแก่นใจ
อย่าหลงวัตถุนิยมตะวันตก
ช่วยปกป้องของที่สิ่งดีงาม</p>	<p>ให้วัฒนธรรมยังยืนอยู่คู่ถิ่นไทย
รอยจาริตจรรยาโลงไว้หลายสมัย
ไม่หลงไหลสิ่งยั่วตัวคล้อยตาม
จงชวยกเอกสถักษณ์ศักดิ์สยาม
ถ้าเลยตามแล้วจะพาไปหาแล้ว”
(แปลก มนตรี)</p>
<p>“เลือกสิ่งที่ดีงามทำตามได้
อนุรักษ์ชวยกมรดกไทย
ขอขอบคุณรับท่านสนับสนุนหนึ่ง
เป็นเอกสถักษณ์ปักษ์ใต้ศิลป์ลายคราม</p>	<p>รู้จักใช้ตามประสงค์ไม่หลงไหล
ให้ไปรุ่งใสสดดีความดีงาม
ให้คงยังยืนอยู่คู่สยาม
ไม่เสื่อมทรามเพราะผู้ซมนิยมยีน”
(แปลก มนตรี)</p>
<p>“ของดีไทยลืมนไปหมดน่าอดสู
ลูกภาคใต้ไปอยู่ไหนใจตรงตรง
นึกถึงเท่งถึงหนูชวยกยอย่ง
ชวนเฮฮาคารมคำคมคาย
ยังคิมคำสำเนียงเสียงเข้าโหม่ง
ถึงบทโศกหลังน้ำตาทางวงง
หนึ่งตะสูงศิลปินของถิ่นให้
ช่วยกันปั้นฟื้นฟูอนุรักษ์</p>	<p>หลงเชิดชูขึ้นสมองของฝรั่ง
นึกถึงหนึ่งครั้งปู่ตาคุณเฒ่ายาย
ถึงสี่แก้วยอดทองสองสหาย
ช่วยผ่อนคลายอารมณ์ร้อนให้อ่อนลง
สะกดคนหน้าโรงศิลป์สูงส่ง
ถึงบทรักซักพะวงพลอยหลงรัก
รักษาไว้ให้ธำรงจงตระหนัก
เอกสถักษณ์ใต้คงอยู่คู่ฟ้าดิน”
(พ่วง นุชรัตัน)</p>